

Educació i contextos educatius

Codi: 101644

Crèdits: 12

Titulació	Típus	Curs	Semestre
2500260 Educació social	FB	1	A
2500261 Pedagogia	FB	1	A
2500797 Educació Infantil	FB	1	A
2500798 Educació Primària	FB	1	A

Professor de contacte

Nom: Georgeta Ion

Correu electrònic: Georgeta.ion@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: Sí

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Equip docent

Ingrid Agud Morell

José Luís Muñoz Moreno

Santi Garriga Crespi

Aleix Barrera Corominas

Prerequisits

És aconsellable acostumar-se a llegir i analitzar articles educatius i els suplementes d'educació que apareixen en la premsa nacional i internacional.

Objectius

L'assignatura contribueix a comprendre el fenomen educatiu dins la societat actual, mostrant la seva importància pel desenvolupament individual i col·lectiu de les persones i identificant a grans trets algunes de les problemàtiques més rellevants inherents al món de l'educació avui. Considera els marcs socials, normatius i institucionals com a referents generals on s'emmarca l'actuació d'un professional en un territori, aula o realitat concreta.

L'assignatura també contribueix a l'orientació educativa de l'estudiantat de primer any a la facultat de Ciències de l'Educació, al presentar els possibles àmbits d'intervenció dels diferents professionals de l'educació i els contextos en que la seva actuació es desenvolupa. En aquest sentit, també té una clara funció propedèutica per cursos posteriors.

Alguns dels objectius formatius que destacaríem són:

- Comprendre la realitat educativa com a síntesi de múltiples influències;
- Desenvolupar opinions sobre problemàtiques educatives actuals;
- Relacionar realitats educatives concretes amb decisions i opcions socioeducatives;
- Identificar els límits socials i normatius que emmarquen l'activitat pedagògica.

Competències

Educació social

- Analitzar i reconèixer les pròpies competències socioemocionals (en termes de fortaleces, potencialitats i debilitats) per desenvolupar aquelles que siguin necessàries en el desenvolupament professional.
- Contextualitzar l'acció socioeducativa en funció dels diferents paradigmes teòrics que han elaborat les ciències de l'educació i en funció del context socio-històric dels individus, grups i institucions.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crític i saber comunicar-se de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Dominar els coneixements teòrics i aplicats de les diferents Ciències de l'Educació que li permetin desenvolupar la capacitat d'anàlisi i observació de la realitat social i educativa
- Liderar processos socioeducatius per crear un bon clima de treball, promoure el treball cooperatiu i la comunicació oberta i igualitària.
- Reconèixer i avaluar la realitat social i la interrelació de factors implicats com a necessària anticipació de l'acció.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.
- Treballar en equips i amb equips (del mateix àmbit o interdisciplinar).
- Utilitzar les tecnologies de la informació i comunicació per aprendre, comunicar-se i col·laborar en contextos educatius.

Pedagogia

- Administrar i gestionar centres, institucions, serveis i recursos educatius i formatius.
- Analitzar i comprendre els referents teòrics, històrics, culturals, polítics, ambientals i legals que conformen situacions i propostes educatives i formatives.
- Analitzar i reconèixer les pròpies competències socioemocionals (en termes de fortaleces, potencialitats i debilitats) per desenvolupar aquelles que siguin necessàries en el seu exercici i desenvolupament professional.
- Comprendre els processos que es donen en les accions educatives i formatives i la seva incidència en la formació integral.
- Desenvolupar estratègies i tècniques de dinamització de grups per promoure la participació i l'aprenentatge en situacions formatives i educatives.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crític i saber comunicar-se de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Incorporar les tecnologies de la informació i la comunicació per aprendre, comunicar-se i col·laborar en contextos educatius i formatius
- Reconèixer i avaluar la realitat social i la interrelació de factors implicats com a necessària anticipació de l'acció
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.
- Treballar en equips i amb equips (del mateix àmbit o interdisciplinar).

Educació Infantil

- Adquirir recursos per afavorir la integració educativa d'estudiants amb dificultats.
- Conèixer experiències internacionals i exemples de pràctiques innovadores en Educació Infantil.
- Conèixer l'evolució històrica de la família, els diferents tipus de famílies, d'estils de vida i educació en el context familiar.
- Demostrar que comprèn la funció, les possibilitats i els límits de l'educació en la societat actual i les competències fonamentals que afecten als col·legis d'educació infantil i als seus professionals.
- Demostrar que coneix l'evolució de les escoles d'Educació Infantil i altres serveis d'atenció a la primera infància així com la diversitat d'accions que comprenen el seu funcionament.
- Reconèixer i avaluar la realitat social i la interrelació de factors implicats com a necessària anticipació a l'acció.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

- Situar l'escola infantil en el sistema educatiu espanyol, en el context europeu i en l'internacional

Educació Primària

- Adoptar una actitud i un comportament ètic i actuar d'acord amb els principis deontològics de la professió.
- Analitzar críticament el treball personal i utilitzar els recursos per al desenvolupament professional.
- Assumir la dimensió educadora de la funció docent i fomentar l'educació democràtica per una ciutadania activa.
- Comprendre la funció, les possibilitats i els límits de l'educació en la societat actual i les competències fonamentals que afecten als col·legis d'educació primària i als seus professionals
- Conèixer els fonaments de l'educació primària
- Conèixer i abordar situacions escolars en contextos multiculturals.
- Conèixer i aplicar experiències innovadores en educació primària.
- Conèixer i aplicar metodologies i tècniques bàsiques d'investigació educativa i ser capaç de dissenyar projectes d'innovació identificant indicadors d'avaluació.
- Conèixer les àrees curricular de l'Educació Primària, la relació interdisciplinària entre elles, els criteris d'avaluació i el cos de coneixements didàctics entorn als procediments d'ensenyament i aprenentatge respectius.
- Conèixer l'evolució històrica de la família, els diferents tipus de famílies, d'estils de vida i educació en el context familiar.
- Conèixer l'evolució històrica del sistema educatiu en el nostre país i els condicionants polítics i legislatius de l'activitat educativa.
- Conèixer l'organització de les escoles d'educació primària i la diversitat d'accions que comprèn el seu funcionament.
- Desenvolupar les funcions de tutoria i d'orientació amb els estudiants i les seves famílies, atenent les necessitats pròpies dels estudiants. Assumir que l'exercici de la funció docent ha d'anar perfeccionant-se i adaptant-se als canvis científics, pedagògics i socials al llarg de la vida.
- Dissenyar i regular espais d'aprenentatge en contextos de diversitat i que tinguin en compte la igualtat de gènere, la equitat i el respecte cap als drets humans que conformen els valors de la formació ciutadana.
- Dissenyar, planificar i avaluar l'activitat docent i l'aprenentatge a l'aula.
- Generar propostes innovadores i competitives en la recerca i en l'activitat professional.
- Gestionar la informació relativa a l'àmbit professional per a la presa de decisions i l'elaboració d'informes.
- Mantenir una relació crítica i autònoma respecte els sabers, els valors i les institucions socials públiques i privades.
- Reconèixer i avaluar la realitat social i la interrelació de factors implicats com a necessària anticipació de l'acció.
- Reflexionar entorn les pràctiques d'aula per tal d'innovar i millorar la tasca docent. Adquirir hàbits i destreses per a l'aprenentatge autònom i cooperatiu i promoure'l entre els estudiants.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Resultats d'aprenentatge

1. Accedir a una informació bàsica i contextual de les principals aportacions pedagògiques teòriques i pràctiques que incideixen en la professió docent.
2. Analitzar, contextualment i pedagògicament, projectes educatius i informes d'avaluació nacionals i internacionals que versin sobre l'educació infantil i primària i que ajuden a prendre decisions en l'àmbit de la política educativa.
3. Analitzar críticament i autònomament les principals formulacions i pràctiques pedagògiques en l'actualitat tot sent capaç d'argumentar l'assumpció de criteris propis.
4. Analitzar críticament la realitat escolar i específicament d'aula per tal de proposar àmbits de millora.
5. Analitzar críticament, tot desriant el fonamental de l'accessori, innovacions en l'àmbit de l'educació primària
6. Analitzar els condicionants contextuais que porten a la justificació de les innovacions en els contextos escolars.
7. Analitzar els processos didàctics a l'aula i fora de l'aula.

8. Analitzar i incorporar de forma crítica les qüestions més rellevants de la societat actual que afecten a l'educació: impacte social i educatiu dels llenguatges audiovisuals i de les pantalles.
9. Analitzar les característiques d'una acció tutorial de qualitat.
10. Analitzar necessitats individuals i socials dels grups.
11. Aprofundir en el coneixement de determinats autors i moviments pedagògics que han tingut una especial rellevància en el pensament i la pràctica educativa en el nostre país.
12. Assumir que la diversitat i pluralitat d'idees, de pràctiques i d'institucions educatives constitueix un valor a defensar.
13. Avaluar l'activitat docent a l'aula, integrant processos d'autoavaluació.
14. Comprendre els principals corrents del pensament contemporani d'influència educativa i la seva repercussió en les etapes educatives d'infantil i primària.
15. Comprendre els processos que es donen en les accions educatives i la seva incidència en la formació integral, tot assumint que l'exercici de la funció educativa ha d'anar perfeccionant-se i adaptant-se als canvis científics, pedagògics i socials al llarg de la vida.
16. Comprendre els referents teòrics i legals de les institucions educatives i demostrar un coneixement de la diversitat d'accions que componen el seu funcionament.
17. Comprendre la funció, les possibilitats i els límits de l'educació en la societat actual i analitzar i valorar la incidència dels referents històrics, culturals, polítics i ambientals en les situacions i propostes educatives i formatives.
18. Comprendre l'evolució històrica dels principals corrents del pensament pedagògic a partir dels diversos contextos canviants que incideixen en la docència.
19. Conèixer el plantejament avaluatiu, i concretament els criteris d'avaluació a l'educació primària.
20. Conèixer els processos d'interacció i comunicació per abordar l'anàlisi de camp mitjançant metodologia observacional, utilitzant tecnologies de la informació, documentació i audiovisuals.
21. Conèixer experiències internacionals i exemples de pràctiques innovadores en educació per analitzar la pràctica docent i les condicions institucionals que l'emmarquen.
22. Conèixer les tecnologies de la informació i de la comunicació, la seva evolució i les seves implicacions educatives.
23. Conèixer l'evolució històrica de la família, els diferents tipus de famílies, d'estils de vida i d'educació en el context familiar.
24. Conèixer l'evolució històrica del sistema educatiu espanyol situant-lo en el context europeu així com la legislació que el regula.
25. Descobrir les dimensions socials i cognitives del llenguatge escrit, conèixer les diferents dinàmiques de l'oralitat per dominar l'ús de diferents tècniques d'expressió i expressar-se adequadament oralment i per escrit.
26. Desenvolupar un treball col·laboratiu, en equip, com a pas previ per al treball en xarxa.
27. Dissenyar estratègies didàctiques d'acord amb les necessitats i característiques diverses dels grups.
28. Dissenyar i aplicar dispositius d'avaluació inicial.
29. Dissenyar i desenvolupar l'avaluació de l'aprenentatge discent.
30. Dissenyar processos d'acció tutorial d'acord amb l'anàlisi de les necessitats dels estudiants.
31. Elaborar projectes d'innovació aplicant la seqüència de programació adequada segons el paradigma o l'enfoc de referència.
32. Emprar metodologies i tècniques adients per a la planificació de projectes d'innovació.
33. Expressar-se i utilitzar els llenguatges corporal, musical i audiovisual per discernir selectivament la informació audiovisual que contribueix a l'educació, a la formació cívica i a la riquesa cultural.
34. Identificar àrees i àmbits d'innovació en el context escolar.
35. Identificar els principals canvis que en l'actualitat incideixen sobre la pràctica educativa i l'exercici professional docent.
36. Identificar les àrees curricular a l'etapa de primària.
37. Identificar les competències socioemocionals que intervenen en les interaccions individuals i grupals, analitzar i identificar les dinàmiques de grup, per aplicar estratègies per a la dinamització de grups, adquirir habilitats socials en contextos educatius i saber treballar en equips amb altres professionals.
38. Intercanviar experiències, idees, coneixements, valors amb el grup de treball, tot respectant les opinions i reflexions de les diferents persones del grup.
39. Introduir-se en el coneixement dels principals moviments pedagògics internacionals i, especialment europeus, que han influït en la teoria i pràctiques pedagògiques contemporànies d'incidència en l'escola infantil i primària.

40. Observar i descriure les principals limitacions però també possibilitats dels actuals projectes i pràctiques educatives de diferents centres i professionals de la docència.
41. Planificar accions d'ensenyament -aprenentatge que permetin atendre a la diversitat de l'aula.
42. Plantejar àmbits d'innovació en els contextos escolars prenent com a referència l'aula.
43. Proposar àmbits de millora en les aules d'educació primària segons les possibilitats del context i a partir de principis científics.
44. Proposar projectes d'innovació concrets per a les aules d'educació primària tenint en compte les possibilitats del context.
45. Reconèixer el valor social de l'educació i el valor de la diversitat per adquirir recursos que afavoreixin la integració educativa i l'actuació en contextos multiculturals.
46. Redactar projectes d'innovació tenint en compte les característiques tècniques d'aquests.
47. Relacionar innovació, investigació i desenvolupament professional.
48. Valorar i respectar les diverses aportacions pedagògiques dels diferents moviments i autors de rellevància contemporània.
49. Vincular la innovació com element de desenvolupament professional.

Continguts

A) PERSPECTIVA MACRO DE LA SOCIETAT

1. La societat i el canvi social

1.1 Individu i societat

1.2 Canvi social i canvis en les formes de socialització

2. Grups socials, exclusió i integració socials

2.1 Estratificació social, mobilitat i pobresa

2.2 L'ètnia i el gènere com a eixos de desigualtat social

3. Família

3.1 Evolució i transformació de la composició i funcionament familiars

3.2 Canvis en els estils de socialització familiars

4. Grup d'iguals

4.1 Dinàmiques de pertinença i identitat dins del grup d'iguals

4.2 Grup d'iguals com a mediador dels altres agents de socialització

5. Televisió i altres pantalles

5.1 Ús que adolescents i infants fan de les diverses pantalles, xarxes socials i internet

5.2 Anàlisi del missatge i del seu impacte sobre valors i comportaments

6. Espais de socialització en el temps lliure

6.1 Evolució del concepte, quantitat i usos del temps lliure

6.2 Canvis culturals en la societat de l'oci i el consum de masses

B) PERSPECTIVA MACRO DE L'EDUCACIÓ: TEORIA I SISTEMES EDUCATIUS

1. Drets humans i dret a l'educació

1.1 Els drets humans i l'educació.

1.2 El dret a l'educació. Referents internacionals

1.3 El dret a l'educació a la societat d'avui

2. Polítiques educatives i legislació actual

2.1 Marc de la política i legislació educativa actual

2.2 Ideologia i polítiques educatives. Models actuals en context internacional

3. Diversitat, inclusió i desigualtats educatives

3.1 Concepte i models d'inclusió

3.2 Diversitat i models educatius

3.3 Desigualtats educatives i socials

4. La formació al llarg de la vida

4.1 La formació al llarg de la vida al mon d'avui.

4.2 La formació al llarg de la vida en perspectiva internacional

4.3 Models de formació al llarg de la vida

5. Agents educatius: entorn

5.1 Família i educació

5.2 Territori i educació

5.3 Xarxes i educació

6. Agents educatius: els professionals de l'educació

6.1 Els professionals de l'educació al mon d'avui: rol, funcions i competències

4.2 Carrera professional i formació dels professionals de l'educació.

4.3 Deontologia dels professionals de l'educació

C) PERSPECTIVA MESO I MICRO DE L'EDUCACIÓ: EL CONTEXT INSTITUCIONAL

1. Les organitzacions educatives

1.1 Les organitzacions com a estructures de i per la societat.

1.2 Naturalesa de les organitzacions

- 1.3 Components de les organitzacions
- 2. Tipologia de les organitzacions educatives
 - 2.1 Criteris de classificació i tipus d'organitzacions
 - 2.2 Característiques de les organitzacions d'educació formal
 - 2.3 Característiques de les organitzacions d'educació no formal
- 3. Autonomia institucional i les seves implicacions a nivell institucional
 - 3.1 Descentralització, desconcentració i autonomia institucional
 - 3.2 Formats i tipus d'autonomia institucional
 - 3.3 Implicacions de l'autonomia institucional
- 4. Institucions educatives i l'entorn
 - 4.1 Institucions educatives i el context mediat
 - 4.2 Les institucions educatives i l'entorn
 - 4.3 L'implicació i participació de les institucions educatives en el entorn
- 5. Les institucions educatives com comunitats formatives
 - 5.1 Les comunitats educatives com comunitats socials
 - 5.2 Les comunitats d'aprenentatge
 - 5.3 El centre educatiu com a comunitat formativa
- 6. Les institucions educatives com espai d'intervenció
 - 6.1 L'espai d'intervenció pedagògica: components
 - 6.2 Organització de l'espai d'intervenció
 - 6.3 La relació pedagògica en el camp d'intervenció

Metodologia

El protagonista en el procés d'ensenyament aprenentatge és l'estudiant i és sota aquesta premissa s'ha planificat la metodologia de l'assignatura tal i com es mostra en el quadre.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			

Activitat transdisciplinari mitjançant activitats de reflexió sobre els continguts de l'assignatura	2	0,08	16, 17, 21, 23, 24, 45
Activitat transdisciplinari - Presentació oral en grup del treball construït al llarg del desenvolupament de l'assignatura, des d'una perspectiva transdisciplinar.	8	0,32	15, 16, 17
Seminari de treball relacionat amb les sortides de camp	2	0,08	16
Seminaris vinculats al GG- Espais de treball grup reduïts (1/3 part gran grup) supervisat pel professorat on mitjançant anàlisi de documents, resolució de casos o activitats diverses s'aprofundeix en les temàtiques treballades en el gran grup.	18	0,72	15, 16
Sessions de GG - Exposicions per part del professorat dels continguts i qüestions bàsiques del temari. Es realitza amb tot el grup classe a través d'una participació oberta i activa per part dels estudiants.	45	1,8	15, 23
Tres sortides de camp en grups reduïts (1/3 part del gran grup) a institucions relacionades amb diferents àmbits educatius	15	0,6	15, 45
Tipus: Supervisades			
Tutories i seguiment de les activitats proposades	50	2	24, 45
Tipus: Autònomes			
Lectura dels textos recomenats, activitats de cada bloc, preparació sortides de camp, seminaris transversals	150	6	15, 16, 17, 21, 23, 24, 45

Avaluació

L'avaluació de l'assignatura es realitzarà al llarg de tot el curs acadèmic mitjançant les activitats que es mostren en la graella que hi ha a continuació. L'assistència a les classes presencials de l'assignatura és obligatòria. La presencialitat mínima és del 80% en el conjunt de l'assignatura.

Per poder aprovar l'assignatura es necessari aprovar cadascuna de les activitats d'avaluació amb un 5. Les qualificacions de cada una de les evidències avaluatives es faran públiques al campus virtual en els 20 dies següents al seu lliurament. L'estudiant que vulgui revisar la nota haurà de fer-ho en els 20 dies posteriors a la seva publicació en l'horari de tutories que el professorat té establert per aquesta assignatura i que es consigna en el programa de la mateixa.

Totes les activitatsavaluables estaran sotmeses a criteris formals, entre ells ortografia, redactat i presentació. Independentment de la llengua del grup (català, castellà o anglès) l'alumnat ha de ser capaç d'expressar-se amb fluïdesa i correcció i de llegir amb un alt grau de comprensió textos extensos. Per aprovar aquesta assignatura, cal que l'estudiant mostri, en les activitats que se li proposin, una bona competència comunicativa general, tant oralment com per escrit, i un bon domini de la llengua o les llengües vehiculars que consten a la guia docent.

Els alumnes repetidors tenen l'opció de fer un examen únic o l'avaluació continuada. L'opció s'ha d'acordar amb el professorat de l'assignatura a començament de curs.

La còpia i el plagi són robatoris intel·lectuals i, per tant, constitueixen un delictes que serà sancionat amb un zero en tot el bloc on es situï el treball. En el cas de còpia entre dos alumnes, si no es pot saber qui ha copiat de qui, s'aplicarà la sanció a tots dos alumnes. Volem recordar que es considera "còpia" un treball que reproduïx tot o gran part del treball d'un/a altre/a company/a. "Plagi" és el fet de presentar tot o part d'un text d'un autor com a propi, és a dir, sense citar-ne les fonts, sigui publicat en paper o en forma digital a Internet. Veure documentació sobre el plagi http://wuster.uab.es/web_argumenta_obert/unit_20/sot_2_01.html

Més informació sobre el procés d'avaluació en la Facultat de Ciències de l'Educació es pot consultar en el document: "Criteris i pautes generals d'avaluació de la Facultat de Ciències de l'Educació" aprovat per la COA

a 28 de maig de 2015

(<http://www.uab.cat/web/informacio-academica/avaluacio/normativa-1292571269103.html>). Per a la resta de dubtes, cal consultar la Normativa d'Avaluació de la Universitat Autònoma de Barcelona (<http://www.uab.cat/web/informacio-academica/avaluacio/normativa-1292571269103.html>).

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Altres evidències d'avaluació (bloc A, bloc B i bloc C)	30 %	0	0	13, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 23, 24, 25, 30, 36, 38, 41, 45
Avaluació individual del temari del bloc A	15 %	2	0,08	3, 4, 7, 9, 13, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 23, 24, 27, 30, 35, 36, 40, 41, 43, 45
Avaluació individual del temari del bloc B	15%	2	0,08	15, 16, 17, 21, 23, 24, 45
Avaluació individual del temari del bloc C	15 %	2	0,08	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49
Projecte transdisciplinari	25%	4	0,16	3, 7, 13, 15, 16, 17, 18, 21, 23, 24, 35, 36, 40, 41, 43, 45

Bibliografia

1. ACTION AID (2006). Corregir los errores. Puntos de referencias internacionales sobre la alfabetización de adultos. Londres: Action Aid.
2. BIDDLE, B. & altres (2000): La profesión de enseñar. Barcelona: Paidós.
3. BOOTH, T., & AINSCOW, M., (2002): Index per a la inclusió. ICE Universitat de Barcelona.
4. CASTELLS, M. (1997): La era de la informació: Economía, Sociedad y Cultura., Madrid: Alianza Editorial
5. DE LA FUENTE BLANCO, M.G. & MERINO, R. (coord.) (2007). Sociología para la intervención social y educativa. Madrid: Editorial Complutense.
6. DELORS, J. (coord.) (1996). La educación encierra un tesoro. Informe a la UNESCO de la Comisión Internacional sobre la educación para el siglo XXI. Paris/Madrid: UNESCO/Santillana.
7. EL HACHMI, N. (2008). L'últim patriarca. Barcelona: Ed. Planeta
8. ENGUITA, M. et al. (2008). Repensando la organización escolar: crisis de legitimidad y nuevos desarrollos. Madrid: Akal
9. FERNÁNDEZ PALOMARES, F. (coord.) (2003): Sociología de la Educación. Madrid: Pearson Prentice Hall.
10. GAIRÍN, J. & MUÑOZ, J. L. (2013). La organización escolar como campo de estudio e investigación. Revista Anthropos: Huellas del Conocimiento, nº 238, 11-27.
11. GAIRÍN, J. (2013). Autonomy and school management in the Spanish context. Paper presentat a la conferència "Le leadership éducatif dans les pays de l'Europe Latine: autonomies, identités, responsabilités". Roma, Desembre, 5-7
12. Generalitat de Catalunya (2009). Llei d'Educació de Catalunya. HARGREAVES, D.H. (2011). System redesign for system capacity building, Journal of Educational Administration, 49(6), 685 - 700
13. HARRIS, J.R. (2003). El mito de la educación. Barcelona: DeBolsillo.
14. HESSELBEIN, F. et al. (2006). La organización del futuro. Bilbao: Ediciones Deusto.
15. ION G. & VILLAREAL, A.D. (2011). Les organitzacions educatives. Barcelona: EditorialFUOC

16. MUÑOZ MORENO, J.L.; RODRÍGUEZ-GÓMEZ, D. & BARRERA-COROMINAS, A. (2013). Herramientas para la mejora de las organizaciones educativas y su relación con el entorno. Perspectiva educacional. 52:1, 97-123. (Disponible a: <http://goo.gl/znXl2l>)
17. MUÑOZ, J. L. (2009). La participación de los municipios en la educación. Madrid: Editorial Popular.
18. MUÑOZ, J. L. (2012). Ayuntamientos y desarrollo educativo. Madrid: Editorial Popular.
19. NAVARRO, V. (2002). Bienestar insuficiente, democracia incompleta. Barcelona: Ed Anagrama.
20. NEVADO, D. (2007). El desarrollo de las organizaciones del siglo XXI: ética, responsabilidad social, gestión de la diversidad y gestión del cambio. Madrid: Walters Kluwer
21. NIEMI, H, TOOM, A. & KALLONIEMI, M. (2012). Miracle of Education. Sense Publishers, University of Helsinki.
22. ONU (1948). Declaració dels drets humans.
23. TABERNER, J. (2002). Sociología y Educación. Barcelona: Tecnos.
24. TEDESCO, J. C. (1995). El nuevo pacto educativo. Educación, competitividad y ciudadanía en la sociedad moderna, Madrid: Anaya.
25. TOMASEVSKI, K. (2004). El asalto a la educación. Barcelona: Intermón/Oxfam

Enllaços web:

MEC: <http://www.mec.es>

Generalitat de Catalunya- Departament d'Ensenyament: <http://www20.gencat.cat/portal/site/Educacio>

Unió Europea, Education, Audiovisual and Culture Executive Agency Service tools: www.eurydice.org

Organisation for Economic Co-operation and development: www.oecd.org

Site de Philippe Meirieu: <http://www.meirieu.com/>

The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization: <http://www.unesco.org>